

איסור פרסום

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5359/20

לפני: כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופטת י' וילנר

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. פלוני

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער בבאר שבע מיום 16.6.2020 בתפ"ח 8608-19-18 שניתן על ידי כב' סגן הנשיאה נ' זלוצ'ובר, והשופטים ש' פרידלנדר ו-ד' כהן

תאריך הישיבות: ט"ו בחשון התשפ"א (2.11.2020); כ"ו באדר התשפ"א (10.3.2021)

בשם המערער: עו"ד נעה זעירא; עו"ד רחל דניאלי

בשם המשיבה: 1. עו"ד אושרה פטל-רוזנברג

בשם המשיב: 2. עו"ד לינא סולטאן בשארה; עו"ד לידיה רבינוביץ

פסק-דין

השופטת י' וילנר:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' סגן הנשיאה נ' זלוצ'ובר, והשופטים ש' פרידלנדר ו-ד' כהן) בתפ"ח 8608-09-18 מיום 16.6.2020, בגדרו נגזרו על המערער 18 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים לבל יעבור כל עבירת מין שהיא פשע; 200 שעות שירות לתועלת הציבור; צו מבחן למשך 30 חודשים, שמתוכם ישהה המערער בתנאי מגורים במעון אחווה עד לתאריך 31.7.2022, ויתר התקופה בפיקוח על-פי הנחיות שירות המבחן; ופיצוי למתלונן נפגע העבירה (להלן: המתלונן) בסך של 50,000 ש"ח.

2. המערער, קטין יליד חודש אוקטובר 2003, הורשע על-פי הודאתו בעובדות כתב אישום שתוקן במסגרת הסדר טיעון בעבירה של ניסיון למעשה סדום לפי סעיף 347(ב) בנסיבות סעיף 345(ב)(1) וסעיף 345(א)(1) ובצירוף סעיף 25 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

מכתב האישום המתוקן עולה כי ביום 10.9.2017 הבחינו המערער וקטין אחר (להלן: האחד), במתלונן, קטין אף הוא, יליד שנת 2010, וניגשו אליו. המערער פנה אל המתלונן ואמר לו לרקוד, בעוד שהאחר צילם אותו באמצעות הטלפון הסלולרי כשהוא רוקד לפניו. בהמשך, המערער אמר למתלונן לבוא עמם לבית סמוך השייך לקרוב משפחתו, ושם הפשיט המערער את בגדיו התחתונים של המתלונן, ולאחר מכן הפשיל המערער אף את בגדיו התחתונים שלו, שפשף את איבר מינו בפי הטבעת של המתלונן וניסה להחדיר את איבר מינו לפי הטבעת של המתלונן. המתלונן אשר חש בכאבים החל לבכות, ורק אז עזב אותו המערער ושלח אותו לביתו.

3. המערער הועמד לדין והוגשו בעניינו שלושה תסקירי מבחן. מתסקיר המבחן הסופי והמסכם שהוגש ביום 5.2.2020, עולה כי חל שיפור בתפקודו של המערער ששולב במעון אחווה, כי הוא שולב במסגרת לימודית במסלול של שמונה שעות לימוד ביום ובמסגרת ללימודי הכשרה מקצועית בתחום המסגרות, וכי הדיווחים עליו חיוביים. לצד זאת, דווח בתסקיר האמור על אירוע אלים אחד שבו המערער היה מעורב, אך גורמי הטיפול החליטו להימנע מהגשת תלונה למשטרה בשל הלקחים שהפיק המערער מהאירוע. כן צוין כי המערער הסתגל לחיים בקבוצה ובמעון. עוד צוין כי המערער ביטא רצון להמשיך את התהליך הטיפולי שבו החל כאמור, כי הוריו מהווים גורם תמיכה משמעותי בתהליך זה וכי הוא צפוי להשתלב, בין היתר, בקבוצה טיפולית לנערים פוגעים מינית. שירות המבחן סיכם שעל רקע צרכיו המרובים של המערער, ההתרשמות היא כי הוא זקוק לגבול חיצוני מרתיע ומארגן על-מנת להישמר מפני מעורבות נוספת בעבירות. כן הומלץ על שילוב בין ענישה לדרכי טיפול לשם הפחתת גורמי הסיכון.

לנוכח כל האמור, המליץ שירות המבחן להשית על המערער מאסר מותנה, צו מבחן בתנאי מגורים במעון אחווה עד ליום 31.7.2021, צו של"צ ופיצוי למתלונן כאמצעי לתיקון הנזק שנגרם לו וכמסר בדבר אחריותו של המערער לפגיעה. אשר לצו המבחן, צוין כי יעדיו כוללים מניעת הישנות התנהגות עבריינית, המשך עבודה טיפולית

בנוגע לעבירה באמצעות שיחות פרטניות בשירות המבחן והשתלבות במעון בקבוצה טיפולית של נערים פוגעים מינית. בנוסף, צוין כי המערער ימשיך בלימודיו ובהכשרה המקצועית.

4. במסגרת ההליך בבית המשפט המחוזי הוגש גם תסקיר נפגע עבירה בעניינו של המתלונן. בתסקיר צוין כי אותות הפגיעה במתלונן, שהיה בן 7 בעת ביצוע העבירה, ניכרים ובאים לידי ביטוי בהתנהגותו, בהישגיו הלימודיים ובמצבו הרגשי. לאור כל זאת, צוין בתסקיר כי משפחת הקטין זקוקה לאמירה ברורה של בית המשפט באשר לאחריות המערער לפגיעה במתלונן ועזרה בשיקומו.

5. ביום 14.5.2020, לאחר שהוגשו התסקירים האמורים, הודיעו הצדדים כי הגיעו להסדר טיעון משלים שלפיו המערער יורשע בעבירה בה הודה, וכי בהתאם להמלצות שירות המבחן יוטל עליו עונש של מאסר מותנה לפי שיקול דעת בית המשפט ו-200 שעות שירות לתועלת הציבור. הצדדים היו חלוקים ביחס לתקופת צו המבחן שעליו המליץ שירות המבחן וכן ביחס לשיעור הפיצוי שיושת על המערער לטובת המתלונן. הוסכם כי הצדדים יטענו באופן חופשי ביחס לרכיבי העונש שנותרו שנויים במחלוקת.

6. בהמשך לכך, נשמעו טענות הצדדים בנדון: המדינה טענה כי איזון בין השיקולים השונים מצדיק השתתפות שיעור פיצוי משמעותי על המערער שיתקרב ככל הניתן לפיצוי שיש בסמכות בית המשפט לפסוק לפי סעיף 77(א) לחוק העונשין והטלת צו מבחן לתקופה של 30 חודשים ממועד גזר הדין.

7. לעומת זאת, המערער טען כי יש לאמץ את המלצת שירות המבחן בעניין תקופת צו המבחן, כך שהוא יסתיים בסוף חודש יולי 2021. עוד נטען כי הפיצוי במסגרת גזר דין פלילי צריך להיות סמלי ולא לשקף את מלוא הנזק שנגרם למתלונן.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

8. בגזר דינו קבע בית המשפט המחוזי כי הסדר הטיעון המשלים אליו הגיעו הצדדים, שלפיו לא יוטל על המערער עונש של מאסר בפועל, מצוי במתחם הסבירות, על אף חומרת העבירה בה הורשע המערער. זאת, כך נקבע, בעיקר על רקע גילו הצעיר של המערער, שהיה בן 14 בעת ביצוע העבירה, וכן על רקע שיתוף הפעולה המיטבי מצדו עם גורמי הטיפול והנזק שייגרם לו אם יוטל עליו מאסר בפועל. בהתאם לכך, הוטל על

המערער העונשים עליהם הסכימו הצדדים – מאסר מותנה ושירות לתועלת הציבור כמפורט בפסקה 1 לעיל.

9. אשר לתקופת צו המבחן, נקבע כי אמנם שירות המבחן הוא הגוף המקצועי האמון על דרכי הטיפול בקטינים, ומשכך יש לעמדותיו ולהמלצותיו משקל רב. ואולם, כך נקבע, על בית המשפט לאזן בין מכלול של שיקולים, ובהם שיקולי גמול, הרתעה, הגנה על הציבור, תיקון הנזק והכרה בפגיעה בנפגע העבירה. לאור האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי הסתפקות בצו מבחן לתקופה שהוצעה על-ידי שירות המבחן (כך שהצו יימשך עד ליום 31.7.2021) לא תיתן מענה לצורך בפיקוח והשגחה על המערער, ולא תתרום למזעור הסיכון הפוטנציאלי הנשקף ממעשיו. משכך, קבע בית המשפט המחוזי כי יש להותיר את צו המבחן לתקופה של 30 חודשים מיום מתן גזר הדין, כך שהמערער ישהה במעון אחוה עד ליום 31.7.2022, וביתר התקופה הוא יהא נתון בפיקוח על-פי הנחיות שירות המבחן.

10. בנוסף, בית המשפט המחוזי השית על המערער פיצוי בסך של 50,000 ש"ח לטובת המתלונן, וזאת לאחר שנשקלו הנזקים שנגרמו למתלונן כתוצאה ממעשי העבירה, הטיפול ארוך הטווח לו הוא צפוי והעקרונות המנחים בפסיקה בנדון, ובהם הכלל שלפיו שיעור הפיצוי לא יושפע ממצבו הכלכלי של הנאשם.

11. הערעור דנן נסוב על גזר הדין האמור, ומתייחס לאורכה של תקופת צו המבחן שנקבעה ולגובה הפיצוי שהושת על המערער.

הערעור דנן

12. המערער טוען בערעורו שתי טענות עיקריות:

ראשית, נטען כי לא היה מקום להשית על המערער פיצוי בסך של 50,000 ש"ח, שכן סכום זה אינו עולה בקנה אחד עם מדיניות פסיקת הפיצויים הנוהגת ביחס לקטינים בעבירות דומות. עוד נטען, כי השיקולים הייחודיים הרלוונטיים לענישת קטינים מחייבים לבחון את מצבו הכלכלי של הנאשם הקטין במסגרת הטלת הפיצוי ואת השפעת גובה הפיצוי על אינטרס השיקום. בתוך כך, נטען כי עניינו של המערער מדגים סוגיה זו היטב, שכן מדובר בקטין המקיים אורח חיים דל ביותר, משפחתו מתגוררת בצריף קטן, הוריו מתפרנסים בדוחק, והוא עצמו שוהה במעון יום ואינו מסוגל לעמוד בתשלום הפיצוי בטווח הזמן הנראה לעין. במצב עניינים זה, כך נטען, חוב הפיצוי ילך ויתפח לנוכח

צבירת ריבית פיגורים וילווה את המערער שנים ארוכות לאחר שחרורו מן המעון ויציאתו לחיים בוגרים, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם תכליות של שיקום והשבת המערער לחברה תוך פתיחת דף חדש.

לחלופין, ביקש המערער, כי ככל שיידחו טענותיו בדבר הפחתת גובה הפיצוי, יתערב בית משפט זה באופן פריסת הפיצוי ובמועד תשלומו. נטען כי המערער אינו מסוגל לעמוד בקביעת בית המשפט המחוזי שלפיה הפיצוי יופקד בתשלום אחד ולא לתר.

13. שנית, נטען כי לא היה מקום לסטות מהמלצת שירות המבחן בדבר משך תקופתו של צו המבחן. בתוך כך, נטען כי שירות המבחן ליווה את המערער מיום מעצרו בתיק, במשך תקופה של כשנתיים וחצי, והתרשם מהתקדמותו הרבה במישור הטיפולי. עוד נטען, כי המלצתו של שירות המבחן הכילה רכיבי ענישה וטיפול אשר יש בהם כדי לאזן בין גורמי הסיכון לבין גורמי הסיכוי לשיקום בעניינו של המערער. לטענת המערער, ההלכה היא כי במקרה שבו נדון עניינו של קטין יש לייחס להמלצת שירות המבחן משקל רב במיוחד, וסטייה ממנה דורשת "טעמים כבדי משקל", וזאת לנוכח התכלית השיקומית-טיפולית של ההליך הפלילי בעניינם של קטינים. טעמים שכאלה, כך נטען, לא הובאו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי שעה שגזר על המערער צו מבחן אשר משכו ארוך בשנה מהתקופה שעליה המליץ שירות המבחן. המערער שב ומדגיש כי בשנים שחלפו מעת ביצוע העבירה הוא מצוי בהליך שיקומי, וכי הוריו רתומים גם הם להליך זה. לטענתו, קיצור משכו של צו המבחן מתאים יותר מבחינה טיפולית עבורו, ופיח רוח של תקווה בקרבו ובקרבת משפחתו.

14. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 2.11.2020 סמכה באת כוח המדינה ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי וטענה כי אין מקום להתערב בו. לטענתה, סכום הפיצוי שנפסק הולם את הנזק שנגרם למתלונן ואת חומרת העבירה. עוד נטען, ביחס לפריסת התשלום ומועדו, כי המרכז לגביית קנסות אמון על הטיפול בסוגיה זו, תוך שהוא בוחן את יכולתו של החייב וקובע את מנגנון התשלום בהתאם.

15. נציגת שירות המבחן לנוער הגישה תסקיר עדכני בעניינו של המערער, וטענה לפנינו כי לאחר הערכה מחודשת של מצבו המלצת שירות המבחן היא להאריך את תקופת המבחן שעליה הומלץ במסגרת התסקיר שהוגש לבית המשפט המחוזי. בהתאם לכך, ביקשה נציגת שירות המבחן כי הדיון בעניין משך תקופת צו שירות המבחן יידחה

בארבעה חודשים, שבהם יעקוב שירות המבחן אחר התקדמותו של המערער ויעריך באופן מדויק יותר את המלצתו בנדון.

16. בא-כוחו של המתלונן טען אף הוא בדיון שנערך לפנינו, ותיאר את מצבו של המתלונן ושל משפחתו עקב הפגיעה. בתוך כך, נטען כי המתלונן ומשפחתו מתמודדים עם קשיים משמעותיים, וכי הפיצוי שנפסק לטובת המתלונן על-ידי בית המשפט המחוזי נדרש לשם הליך השיקום המורכב והממושך הצפוי לו ולמשפחתו. אמו של המתלונן תיארה אף היא את מצבו של בנה עקב הפגיעה, וציינה כי הוא מגלה קשיים רגשיים והתנהגותיים רבים, וכי הפגיעה השליכה על מרקם היחסים בתוך המשפחה ועל מצבם הנפשי של בני המשפחה כולה.

17. עם סיום הדיון, החלטנו להיעתר להמלצת שירות המבחן לנוער, ולדחות את הדיון בשאלת משך השהייה במעון ותקופת צו המבחן בכ-4 חודשים. כן נקבע, כי לקראת מועד הדיון הנוסף שייקבע בערעור, יוגש תסקיר עדכני בעניינו של המערער.

18. בהתאם לכך, לקראת דיון נוסף במעמד הצדדים שנערך ביום 10.3.2021, הוגש תסקיר משלים, ובו פורט בהרחבה על אודות ההליך הטיפולי של המערער בחודשים האחרונים. בתוך כך, צוין כי בוועדת הערכה שהתקיימה במעון אחווה שוקף למערער ולהוריו כי לרוב התנהגותו של המערער טובה וכי הוא נרתם לכלל דרכי הטיפול המוצעות לו, וכי בתחומים רבים נצפית התקדמות מאז הדיון האחרון. לצד זאת, כך צוין, המערער היה מעורב באירוע חריג שבו חזר באיחור מחופשה אליה יצא ובה שתה אלכוהול. אירוע זה, לפי שירות המבחן, משקף את דפוסי החשיבה וההתנהגות הבעייתיים והמושרשים בהם מחזיק המערער, המדגישים את צרכיו הטיפוליים. עוד התברר כי במשך תקופה ארוכה צרך המערער אלכוהול והסתיר זאת, בעודו מצוי בתהליך טיפולי, באופן המחזק את התרשמות גורמי הטיפול כי המערער טרם פיתח גבולות פנימיים, וכי הוא זקוק לגבולות חיצוניים ולפיקוח לצד המענה הטיפולי סביב אירועי החיים הכאוטיים אותם חווה. לנוכח כל האמור, המלצת גורמי הטיפול היא כי המערער ימשיך את התהליך הטיפולי במעון עד ליום 31.7.2022, כפי שנקבע בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. לאחר מכן, ועד ליום 1.2.2023 ימשיך המערער במסגרת צו מבחן בקהילה. להמלצה זו הסכימו הוריו של המערער.

אשר לרכיב הפיצוי, שירות המבחן המליץ להתחשב במצבה הכלכלי של משפחתו של המערער ולאפשר למערער פריסה של התשלומים.

19. במהלך הדיון הנוסף שהתקיים לפנינו ציינה באת-כוח המערער כי על אף השינוי בעמדת שירות המבחן, תקופת המבחן שנקבעה על-ידי בית המשפט המחוזי נראית למערער ארוכה ביותר. כן נטען, כי ככל שהמערער יסיים את תקופת שהותו במעון מוקדם יותר, הוא יוכל להגדיל את הכנסתו ולהתחיל לשלם את הפיצוי למתלונן בהיקף נרחב יותר. לחלופין, ביקשה באת-כוח המערער כי אם לא תקוצר תקופת המבחן, ייקבע כי בהתאם לסעיף 22 לפקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, ככל שגורמי הטיפול ימצאו במהלך התקופה שנותרה כי המערער התקדם בהליך הטיפולי באופן המאפשר את קיצור תקופת המבחן – הם ימליצו על כך בפני בית המשפט.

דיון והכרעה

20. הערעור דנן נסב על שני רכיבים מתוך גזר דינו של בית המשפט המחוזי: גובה הפיצוי למתלונן ותקופת צו המבחן. לאחר העיון ושמיעת טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל בחלקו, כך שסכום הפיצוי שהושת על המערער לטובת המתלונן יופחת לסך של 25,000 ש"ח, וכי תשלומו ייפרס לתשלומים, כפי שיפורט להלן. לעומת זאת, דין הערעור ביחס לתקופת צו המבחן – להידחות.

גובה הפיצוי למתלונן

21. כידוע, ההלכה היא כי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, וכי התערבות כאמור תתבצע אך במקרים חריגים שבהם סתה הערכאה הדיונית ממדיניות הענישה הראויה והנוהגת או במקרים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין (ראו למשל: ע"פ 2661/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 33 (19.11.2012) (להלן: ע"פ 2661/12); ע"פ 6209/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (29.1.2014) (להלן: ע"פ 6209/13); ע"פ 593/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (17.4.2018) (להלן: ע"פ 6209/13)). אני סבורה כי המקרה שלפנינו, אף בנסיבותיו החמורות, נופל בגדר מקרים חריגים אלה, וכי קיימת הצדקה להתערבות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי בכל הנוגע לרכיב הפיצוי שנפסק לטובת המתלונן, באשר הוא חורג באופן ניכר ממדיניות הענישה הנוהגת בעניינם של קטינים.

22. כך, עיון בפסקי-דין שבהם נדון עונשם של קטינים אשר הורשעו בעבירות שבוצעו בנסיבות דומות לנסיבות העבירה שבה הורשע המערער, מוליך למסקנה כי הפיצוי למתלונן שבו חויב המערער חורג באופן ניכר משיעור הפיצוי שנפסק במקרים דומים (ראו למשל: ע"פ 7113/08 פלוני נ' מדינת ישראל (15.12.2018) (להלן: ע"פ

7113/08) שבו הוטל פיצוי בגובה 25,000 ש"ח; ע"פ 6163/10 פלוני נ' מדינת ישראל (14.3.2011) (להלן: ע"פ 6163/10) שבו הוטל פיצוי בגובה 20,000 ש"ח; ע"פ 2661/12 שבו הוטל פיצוי בגובה 10,000 ש"ח; ע"פ 6209/13 שבו הוטל פיצוי בגובה 25,000 ש"ח על כל אחד מהמערערים; ע"פ 4425/14 פלוני נ' מדינת ישראל (25.11.2014) שבו הוטל פיצוי בגובה 30,000 ש"ח; ע"פ 6590/17 מדינת ישראל נ' פלוני (11.11.2018) שבו הוטל פיצוי בגובה של 25,000 ש"ח; ע"פ 593/18 שבו הוטלו על פיצוי בגובה של 10,000 ש"ח). יצוין כי בחלק מפסקי הדין שהובאו לעיל דובר בעבירות של מעשים מגונים, ואולם מדובר בריבוי עבירות ובמעשים מגונים ברף הגבוה, אשר חלקם בוצעו בתוך המשפחה, ושבגנים אף הוטלו עונשי מאסר על הקטינים שביצעו את העבירות. בחלק אחר מפסקי הדין שהובאו דובר בעבירות של מעשי סדום או בעבירות של אינוס, להבדיל מענייננו, שבו הורשע המערער בניסיון למעשה סדום.

23. כפי שצוין לא אחת, והדברים ידועים, קיים אינטרס ציבורי חשוב בהקפדה על עיקרון אחדות הענישה, שלפיו בנסיבות דומות מבחינת אופי העבירות, חומרתן ונסיבות ביצוען, יש לגזור ענישה אחידה ושוויונית, במגבלות האפשר (ראו למשל: ע"פ 6823/18 לוין נ' מדינת ישראל, פסקה 14 והאסמכתאות שם (5.3.2020)). לנוכח עיקרון זה, מצאתי כי יש להפחית מסכום הפיצוי אשר הושת על המערער לשלם למתלונן, ולהתאימו למדיניות הענישה הנוהגת כאמור.

24. בנוסף, חשוב לציין כי המסקנה אליה הגעתי, שלפיה יש להקטין את סכום הפיצוי שנגזר על המערער, נתמכת גם בתכלית העיקרית בהליכים פליליים המתנהלים נגד קטינים – היא תכלית השיקום. אבהיר דבריי.

25. נקבע לא אחת כי בעת גזירת עונשו של קטין יש להעדיף את שיקולי השיקום על פני שיקולי ענישה אחרים, וזאת בשל האינטרס הציבורי הראשון במעלה של שיקום נאשמים-קטינים והחזרתם למוטב (ראו: ע"פ 8863/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 43 (7.6.2016); ע"פ 821/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (19.7.2016); ע"פ 6938/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (26.12.2017); ע"פ 593/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (17.4.2018)). אני סבורה כי שיקולי שיקום אלה רלוונטיים אף ביחס לגובה הפיצוי שיש להשית על קטינים מבצעי עבירה.

26. ככלל, לא רבים הם הקטינים אשר משתכרים שכר חודשי קבוע, ולמעשה, קטינים רבים הם נעדרי כושר השתכרות ממשי. משכך, לא אחת משמעות הטלת חובת פיצוי כספי בשיעור גבוה על קטין, כל עוד הוא עודנו קטין, היא כי הקטין יצבור חוב פיגורים

ורביבות אשר ילווה אותו שנים רבות לתוך בגרותו, וימנע ממנו "לפתוח דף חדש" לאחר ריצוי עונשו. העול של חובות עבר בסכומים גבוהים על אדם בתחילת חייו הבוגרים עלול להטיל צל כבד על הליך השיקום של הקטין, אשר זקוק לאופק של תקווה ולאמונה כי חייו יוכלו לשוב למסלול חברתי תקין ולחיים פרודוקטיביים.

27. יתר על כן, הטלת פיצוי בסכום גבוה על קטין מובילה לעתים קרובות לכך שהורי הקטין ומשפחתו, אשר לא ביצעו את העבירה הנדונה, הם אלו שנושאים בעונש, היינו בנטל התשלום. נראה כי המחוקק היה ער לקושי הכרוך בכך, ומשכך, נקבע בסעיפים 24א ו-29(א1)(1) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א-1971, כי בית המשפט רשאי להטיל פיצוי, הוצאות או קנס על הורי הקטין באופן ישיר. ואולם, אפשרות זו הוגבלה, ונקבע בחוק כי התשלום שיוטל באופן ישיר על הורי הקטין לא יעלה על סך של 10,000 ש"ח. לבסוף, וזה העיקר, הטלת פיצוי גבוה על קטין אשר לא יוכל לעמוד בו, כך שבמקרים רבים הוריו יאלצו לשאת בפיצוי, מחטיא את תכליות ההליך הפלילי שלפיהן העברין הוא הנושא בעונש.

28. על רקע האמור לעיל, ספק בעיני אם הכלל הידוע שלפיו שיעור הפיצוי הנפסק לטובת נפגע העבירה במסגרת ההליך הפלילי אינו תלוי ביכולתו הכלכלית של הנאשם (ראו למשל: ע"פ 2661/12, פסקה 35) תואם את התכליות והמאפיינים הייחודיים של הליכים פליליים המתנהלים נגד קטינים, ומכל מקום, אני סבורה כי יש ליישם כלל זה באופן גמיש בכל הנוגע לקביעת שיעור הפיצוי בעניינם של קטינים. עוד אעיר, כי למעשה נראה ששיקולי השיקום של קטינים, כמו גם יכולתם הכלכלית וכושר ההשתכרות שלהם, משמשים בפועל שיקולים רלוונטיים בעת קביעת שיעור הפיצוי בו הם חבים כלפי קורבנות העבירה, ומשכך, כפי שראינו לעיל, סכומי הפיצוי בהם חויבו קטינים שהורשעו בעבירות מין חמורות הם נמוכים באופן ניכר ביחס לסכומים דומים שנפסקים כאשר הנאשמים בעבירות שכאלה הם בגירים (וראו בהקשר זה דוגמה נוספת: ע"פ 7772/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (10.3.2020)).

29. אשר על כן, אציע לחברי להפחית את סכום הפיצוי שנגזר על המערער לשלם למתלונן ולהעמידו על סך של 25,000 ש"ח. עוד אציע כי התשלום ייפרס לתשלומים כך שעד לסיום תקופת שהותו של המערער במעון אחווה הוא ישלם סך של 200 ש"ח מדי חודש, ומיום שחרורו מהמעון יחויב בתשלום חודשי של 1,000 ש"ח עד לתשלום הפיצוי כולו בסך של 25,000 ש"ח כאמור.

30. בשולי הדברים, אך בוודאי לא בשולי חשיבותם, אבקש להדגיש כי אין במסקנתי האמורה כדי להפחית, ולו במעט, ממידת החומרה שבמעשיו של המערער ומהנזק המשמעותי שגרם למתלונן. אכן, במוקד ההליך הפלילי מצוי, אמנם, הנאשם, ובמקרים שבהם הנאשם הוא קטין, שיקולי השיקום הם שיקולים שניתן להם מעמד בכורה. חרף האמור, ועל אף קבלת הערעור באופן חלקי, איני מתעלמת מהנזק הניכר והמשמעותי שנגרם למתלונן ולמשפחתו. הפגיעה שפגע המערער במתלונן היא בעלת השלכות חמורות ביותר על נפשו הצעירה ועל סיפור חייו, וכתוצאה מכך אף על משפחתו. הליך השיקום הממושך והכואב של נפגעי תקיפה מינית דורש כוחות נפש, מעגלי תמיכה משמעותיים ואף אמצעים כלכליים. אני ערה לכך, ומקווה כי חרף קבלת הערעור כאמור לאור השיקולים שעליהם עמדתי, ימצא המתלונן את הכוחות הנדרשים לצעוד בנתיבי ההחלמה והשיקום מהפגיעה, וזאת, בין היתר, תוך שימוש בכספי הפיצוי שנקבע, שנראה כי הפחתתם, כמו גם פריסתם לתשלומים, מגדילים את סיכויי העמידה בהם מצדו של המערער. עוד אציין בהקשר זה כי בדיון שנערך לפנינו הובהר כי סכום ראשוני של 10,000 ש"ח הועבר מהמדינה למתלונן על חשבון הפיצוי בהתאם לסעיף 3א לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ח-1995, ויש לקוות כי סכום זה יסייע למתלונן להתחיל בהליך השיקום כאמור, וזאת עד לקבלת התשלומים הנוספים שישולמו על-ידי המערער כמפורט לעיל.

תקופת צו המבחן

31. אשר לערעור בחלקו העוסק בתקופת צו המבחן – דינו להידחות. כפי שצוין לעיל, שירות המבחן הגיש עמדה מעודכנת לקראת הדיון בערעור, שבה המליץ על הותרת גזר הדין של בית המשפט המחוזי בהקשר זה על כנו, כך שהמערער ישהה במעון אחווה תחת צו מבחן עד ליום 31.7.2022. הוריו של המערער נתנו הסכמתם להמלצה זו, ונראה כי כלל גורמי המקצוע והטיפול במערער מסכימים שהליכי השיקום שלו דורשים את תקופת הזמן הנוספת במסגרת האמורה לשם הפקת המיטב מהם. מובן מאליו כי ככל שישתנו הנסיבות, ושירות המבחן יסבור כי יש לקצר את התקופה האמורה, הוא יהא רשאי לפנות לבית המשפט המחוזי בהתאם לסעיף 22 לפקודת המבחן.

סיכום

32. סוף דבר: לו תשמע דעתי, כי אז יתקבל הערעור באופן חלקי בכל הנוגע לגובה הפיצוי, כמפורט בפסקה 29 לעיל, והערעור ביחס לתקופת צו המבחן – יידחה.

ש ו פ ט ת

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, א' באייר התשפ"א (13.4.2021).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט